

บทที่ 1

ธรรมชาติและกระบวนการของการอ่าน ตามแนวจิตภาษาศาสตร์

เค้าโครงเรื่อง

1. ความหมายของคำว่า “จิตภาษาศาสตร์”
2. การแบ่งขอบข่ายของวิชาจิตภาษาศาสตร์
3. ธรรมชาติของการอ่านตามแนวทฤษฎีจิตภาษาศาสตร์
4. กระบวนการของการอ่านตามแนวทฤษฎีจิตภาษาศาสตร์

สาระสำคัญ

1. จิตภาษาศาสตร์เป็นวิชาที่นำหลักการทางภาษาศาสตร์ทั่วไปมาใช้ควบคู่กับหลักการทางจิตวิทยา เพื่อศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมทางภาษาของมนุษย์
2. ขอบข่ายของวิชาจิตภาษาศาสตร์จะรวมถึงการเรียนรู้ภาษาโดยทั่วไปในการวิเคราะห์ภาษาพูดในการสนทนาโต้ตอบ และการสืบเนื่องของสารัตถะและหัวข้อเรื่องในการใช้ภาษาในระดับสูงกว่าประโยค
3. นักจิตภาษาศาสตร์จะมองการอ่านในลักษณะควบคู่กันไประหว่างการใช้ภาษาและกระบวนการคิดของมนุษย์ ข้อคิดพื้นฐานที่ใช้เป็นหลักในการทำความเข้าใจเรื่องของการอ่านจึงมีหลายประการ เช่น การอ่านกับภาษาเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้อ่านคือผู้ใช้ภาษา และภาษาเป็นสื่อซึ่งคนนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร
4. ตามแนวความคิดของนักจิตภาษาศาสตร์ การอ่านเป็นเกมการคาดคะเนในทางจิตภาษาศาสตร์ เป็นกระบวนการค้นหาความหมายซึ่งผู้อ่านจะอาศัยตัวชี้แนะต่างๆ ในการเดาตัวอักษรและคำพูด โดยอาศัยความรู้ทางภาษาที่ผู้อ่านมีอยู่และความหมายของเนื้อเรื่อง ดังนั้น การอ่านจึงไม่ใช่กระบวนการตายตัว แต่จะมีศูนย์กลางอยู่ที่ความหมายของเรื่องที่อ่าน บริบทจะเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการอ่าน และความชำนาญทางภาษาจะเพิ่มพูนทักษะในการอ่านให้มากขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อศึกษาเนื้อหาในบทเรียนนี้แล้ว ผู้เรียนจะสามารถ

1. อธิบายความหมายของคำว่า "จิตภาษาศาสตร์" ได้ถูกต้อง
2. จำแนกขอบข่ายของวิชาจิตภาษาศาสตร์ได้ครบถ้วน
3. อธิบายลักษณะและธรรมชาติของการอ่านตามแนวทฤษฎีจิตภาษาศาสตร์ได้ถูกต้อง
4. อธิบายลักษณะของกระบวนการของการอ่านตามแนวจิตภาษาศาสตร์ได้ชัดเจน

ความรู้พื้นฐานที่จะช่วยให้ผู้ศึกษากระบวนการวิชานี้ เข้าใจเรื่องการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการอ่านได้ดี ต้องเริ่มจากการทำความเข้าใจความหมายของคำว่า "จิตภาษาศาสตร์" เสียก่อน และรู้ว่าวิชานี้มีขอบข่ายอย่างไร จากนั้นก็ควรทำความเข้าใจ เรื่องธรรมชาติและกระบวนการของการอ่านตามแนวทฤษฎีทางจิตภาษาศาสตร์ ทั้งนี้เพราะว่าหลักการและวิธีการวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการอ่านอาศัยอาศัยพื้นฐานทางทฤษฎีและหลักการของวิชาจิตภาษาศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นในบทเรียนนี้จึงทำความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

1. ความหมายของคำว่า "จิตภาษาศาสตร์"

วิชาจิตภาษาศาสตร์หรือที่เรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า Psycholinguistics นี้ ตามความหมายจากพจนานุกรมการอ่านและต้นที่เกี่ยวข้อ(1) "เป็นสาขาวิชาแบบสหวิทยาการระหว่างจิตวิทยากับภาษาศาสตร์ เพื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์เหตุการณ์ทางภาษาของมนุษย์" ดังนั้น เนื้อหาของวิชานี้จึงประกอบด้วย 1) ความรู้ทางจิตวิทยาซึ่งเป็นเรื่องการศึกษาด้านพฤติกรรมของมนุษย์ โดยทั่วไปและ 2) ความรู้ทางภาษาศาสตร์ซึ่งเป็นการศึกษาภาษาแบบวิธีวิทยาศาสตร์ในด้านเสียง ไวยากรณ์และความหมายของภาษาที่มนุษย์ใช้สื่อสารกัน

กิจกรรมการเรียนรู้ 1

จงวิเคราะห์ความหมายของคำต่อไปนี้

- ก. จิต คือ.....
- ข. ภาษาศาสตร์ คือ.....
- ค. จิตภาษาศาสตร์ คือ.....

2. ขอบข่ายของวิชาจิตภาษาศาสตร์

วิชาจิตภาษาศาสตร์มีขอบข่ายของการศึกษาและวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์ โดยเน้นในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1)

2.1 การเรียนรู้ภาษาโดยทั่วไป (Language acquisition)

นักจิตภาษาศาสตร์จะทำการศึกษาและติดตามผลการเรียนรู้ภาษาของเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการศึกษาเป็นรายคนและรายกลุ่มในระดับอายุต่าง ๆ กัน เพื่อจัดทำอัตราเฉลี่ยความยาวของคำพูดของเด็ก การศึกษาดังกล่าวนี้จะมีตัวแปรที่เกี่ยวข้องอยู่ 3 ฝ่ายคือ 1) ภาษา 2) ตัวเด็ก และ 3) แม่ ซึ่งจะมีปฏิสัมพันธ์กันในทุกระยะของการพัฒนาการทางภาษาพูด เด็กจะเริ่มเรียนรู้ภาษาจากการท่องจำ จากการเทียบเคียง (analogy) หรือตามกฎขึ้นอยู่กับชนิดของภาษาที่เรียนรู้จากพื้นฐานทางสติปัญญาของเด็กและระดับความยากง่ายของภาษาที่เรียน

2.2 การวิเคราะห์การใช้ภาษาในการสนทนาโต้ตอบ (Conversational analysis)

ศึกษาด้านความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารและการสนทนาโต้ตอบศึกษา วจนกรรม (speech act) ทางทฤษฎีประเภทและปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการใช้ภาษาพูด ศึกษาเรื่องการใช้ภาษาในการสนทนาโต้ตอบในด้านต่าง ๆ เช่น การใช้คำพูดในเชิงปฏิสัมพันธ์ (Interaction Speech) ลักษณะการโต้ตอบภาษาในการสนทนา โครงสร้างและความกระชับในการสนทนา เป็นต้น

2.3 การสืบเนื่องของสำนวนและหัวข้อเรื่องในการใช้ภาษาในระดับสูงกว่าประโยค

(The sequencing of themes and topics in discourse)

การศึกษาในด้านการใช้ภาษาในระดับสูงกว่าประโยคนี้ (Discourse) นักจิตภาษาศาสตร์ปัจจุบันให้ความสนใจมาก มีการศึกษาในรูปแบบและหน้าที่ของ Discourse ซึ่งเกี่ยวข้องกับการสนทนาในด้านความเข้าใจและความจำในลักษณะต่าง ๆ เช่น ความกระชับ (coherence) ความเข้าใจ (comprehension) ของหน่วยความคิด (idea units) ระดับความสำคัญความรู้และบริบท (knowledge and context) ภาษาภาพพจน์ (figurative language) การกล่าวถึง (indirect speech) และการใช้ความคิดทั้งในระหว่างการทำ ความเข้าใจและภายหลังการทำ ความเข้าใจเรื่องต่าง ๆ เป็นต้น

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 2

จงจับคู่ข้อความต่อไปนี้ โดยเขียนตัวอักษรบอกข้อในคอลัมน์ ข. หน้าหัวข้อในคอลัมน์ ก.

ก.	ข.
..... 1. การเรียนรู้ภาษา	a. speech act
..... 2. การวิเคราะห์ภาษาในการสนทนาโต้ตอบ	b. analogy
..... 3. การใช้ภาษาในระดับสูงกว่าประโยค	c. theme
..... 4. สारัตถะในการใช้ภาษา	d. discourse
..... 5. การใช้คำพูดในเชิงปฏิสัมพันธ์	e. Psycholinguistics
	f. interactive speech

3. ธรรมชาติของการอ่านตามแนวทฤษฎีจิตภาษาศาสตร์

ดังได้กล่าวในตอนแรกว่าวิชาจิตภาษาศาสตร์เป็นการศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมของมนุษย์ในการใช้ภาษาในลักษณะต่าง ๆ การอ่านก็เป็นพฤติกรรมส่วนหนึ่งในการใช้ภาษาของมนุษย์ นักจิตภาษาศาสตร์จึงมองการอ่านในลักษณะควบคู่กันไประหว่างการใช้ภาษาและกระบวนการคิดของมนุษย์ คือไม่ได้มองแต่ในด้านธรรมชาติของภาษาแต่อย่างเดียว

Goodman (2) ซึ่งเป็นผู้นำทฤษฎีทางจิตภาษาศาสตร์มาใช้ในการอธิบายธรรมชาติของการอ่านกล่าวว่า ในอดีตที่ผ่านมาเรามักมองการอ่านจากทฤษฎีหรือความเชื่อเพียงด้านใดด้านหนึ่ง โดยไม่ได้มองจากความเป็นจริงในทุก ๆ ด้านเปรียบเสมือนตาบอดคลำช้างซึ่งอธิบายลักษณะของช้างจากการสัมผัสแต่เพียงผิวเผิน โดยไม่ได้เห็นด้วยตาว่าช้างจริง ๆ มีลักษณะอย่างไร คนที่คลำพบท่อนขาของช้าง ก็บอกว่ามีลักษณะเหมือนต้นไม้ คนที่คลำสี่ขา ก็บอกว่าเหมือนกำแพง และคนที่คลำบส่วนหางก็บอกว่ามีลักษณะเหมือนเชือก ในทำนองเดียวกันในการมองการอ่าน ผู้ที่พิจารณาเฉพาะการเห็นคำอ่านและคำพูดก็จะเห็นว่าการอ่านคือการรับรู้คำ ผู้ที่พิจารณาตัวอักษรและเสียง ก็จะเห็นว่าการอ่านเป็นการออกเสียงหรืออยู่ที่พิจารณาเฉพาะรูปแบบของตัวอักษร การอ่านก็จะเป็นการสะกดตัว ส่วนผู้ที่พิจารณาเฉพาะต่อมสุดท้ายของการอ่าน ก็จะเห็นว่าการอ่านคือการคิดเป็นต้น ถึงแม้ว่าคนตาบอดได้เอาความคิดมารวมกันเข้าทั้งหมดว่าช้างมีลักษณะอย่างไรมันก็ยังเป็น เรื่องผิวเผิน เพราะจริง ๆ แล้ว ช้างไม่ใช่ฝาผนังหรือกำแพงสองข้างมีเสา 4 เสา ซึ่งมีท่อน้ำอยู่ข้างหนึ่งและมี เชือกอยู่ปลายสุดข้างหนึ่ง ตามที่คนตาบอดค้นพบแน่ ๆ

ถ้าจะให้ดีขึ้น เราเห็นจะต้องสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับข้างซึ่งช่วยให้เราแปลความหมายจากการสังเกตอย่างผิวเผินและเข้าใจธรรมชาติจริง ๆ ของความเป็นข้าง (Elephantness) ความจริงความเห็นของคนตาบอดคล้ำข้างก็ไม่ได้ผิด แต่สิ่งที่เขาอ้างถึงจากที่ได้ข้อมูลมาเป็นบางส่วน โดยไม่ได้รวมเข้าเป็นหน่วยต่างหากที่เป็นปัญหาของเขา การวิจัยทางจิตภาษาศาสตร์ได้พยายามที่จะค้นหาความเป็นเอกภาพของการอ่าน โดยการตีความจากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการอ่าน เพื่อนำไปสู่กระบวนการที่เป็นพื้นฐานของพฤติกรรมนั้น ๆ นักจิตภาษาศาสตร์ได้อาศัยข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กในการอ่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมภายนอก เช่นการอ่านออกเสียง แล้วนำเอาผลการสังเกตมาเปรียบเทียบกับเพื่อหาความสัมพันธ์ต่าง ๆ แล้วตั้งเป็นต้นแบบและทฤษฎีของกระบวนการการอ่าน เพื่อทำนายและอธิบายสิ่งที่ได้พบเห็นมาแล้วมีการปรับปรุงแก้ไขต้นแบบและทฤษฎีดังกล่าว เมื่อได้ข้อมูลใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นแม้ว่าเขาจะไม่สามารถมองทะลุเข้าไปในสมองของผู้อ่าน และเข้าใจจิตใจของเขาได้แต่ก็วิจัยก็ไม่ได้ไขว่คว้าอยู่ในที่มืดเหมือนคนตาบอดคล้ำข้าง ดังได้กล่าวมาแล้ว

ข้อคิดพื้นฐานที่ใช้เป็นหลักในการทำความเข้าใจเรื่องการอ่านที่นักจิตภาษาศาสตร์ได้กำหนดไว้มีอยู่หลายประการ

ประการแรก จะมองการอ่านกับภาษาเป็นเรื่องเดียวกัน (Reading is language) นั่นคือการอ่านเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทางภาษาในการรับรู้การพูดและการเขียนซึ่งเป็นการใช้ภาษาในการแสดงออก ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งที่เป็นการใช้ภาษาในการรับเข้าคือการฟังและการอ่าน ทั้งสองกระบวนการนี้จะคู่ขนานกันไป สำหรับผู้ที่รู้ภาษาดีแล้ว

ประการที่สอง ผู้อ่านคือผู้ใช้ภาษา (Readers are users of language) ผู้อ่านใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย การที่จะค้นหาและเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนให้ไว้ได้ ผู้อ่านจะต้องสร้างความหมายขึ้นมาโดยอาศัยพื้นฐานจากประสบการณ์ส่วนตัวและพัฒนาการด้านความคิดของตนเองด้วย ในกระบวนการของการอ่าน ความหมายเป็นทั้งตัวป้อนเข้า (Input) และผลผลิต (Output) การตรวจค้นเพื่อทำความเข้าใจความหมายจึงมีความสำคัญกว่าตัวความหมายที่ผู้อ่านได้รับ ข้อมูลข่าวสารที่ผู้อ่านได้รับดูจะมีความสำคัญน้อยกว่าวิธีการที่ผู้อ่านได้รับข้อมูลหรือข่าวสารนั้น ๆ มา นั่นคือ ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องราวใด ๆ จากข้อความที่อ่านได้ ส่วนหนึ่งต้องอาศัยข้อมูลที่ผู้เขียนให้ไว้ แต่สำคัญยิ่งกว่านั้นตัวผู้อ่านเองจะต้องใช้สิ่งที่ตัวมีอยู่ เช่น ความรู้ ความคิดเดิม มาพิจารณาเนื้อหา นั้น ๆ ด้วย

การอ่านจึงเป็นกระบวนการทางสร้างสรรค์ซึ่งใช้ในการค้นหาความหมายในฐานะของผู้ใช้ภาษา เด็กที่เรียนรู้การอ่านภาษาของตนเอง จะมีความรู้ ความเข้าใจภาษา และมีความสามารถที่จะเรียนภาษาซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่ทรงพลังได้ดีขึ้น การที่เด็กเรียนรู้ภาษาในโรงเรียน จึงเป็นการขยายผลของการเรียนรู้ภาษาโดยธรรมชาติของเขาเอง

เหตุให้เข้าใจง่ายขึ้นก็คือ นักวิจัยการอ่านในอดีต ได้มองการอ่านดูประหนึ่งว่าเป็นของใหม่ และมาจากต่างแดน และมองข้ามความสำคัญของความรู้ความเข้าใจภาษาที่เด็กมีอยู่ก่อนเข้าโรงเรียน

ประการที่สาม ภาษาเป็นสื่อซึ่งคนนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ภาษาจึงมีความสำคัญอย่างใกล้ชิดกับความหมาย ถ้ามันแยกตัวออกไปจากความหมายมันก็ไม่ใช่ภาษา ดังนั้นภาษาจึงเป็นระบบที่ยั่วให้เกิดความสนใจหรืออยากรู้ อยากเห็น (Intriguing) ยักย้ายถ่ายเทได้ (Manipulable) และเป็นนามธรรม (Abstract) เราอาจจะเล่นเกมเกี่ยวกับภาษาโดยไม่มี ความหมาย แต่นั่นก็ยังไม่ใช่ภาษา ถ้าหากระบบที่ยั่วให้เกิดความสนใจ ถูกแยกเป็นส่วน ๆ คือเป็นเสียง หรือตัวอักษรหรือโครงสร้างเป็นชั้น ๆ ภาษาก็จะหมดอำนาจที่จะกระตุ้นให้เกิดความสนใจหรืออยากรู้ อยากเห็นขึ้นมา

การพิจารณาว่าภาษาเป็นสื่อและให้ความหมายในตอนท้ายสุดของการใช้ภาษามีความสำคัญ และช่วยอธิบายว่าทำไมภาษาจึงเรียนง่าย ทำไมเด็กเล็ก ๆ จึงใช้ภาษาเหมือนกับว่าเป็นโลกที่มีตัวตน ทำไมภาษาที่มีความหมายจึงเรียนได้ง่าย จำได้ง่ายและจะยักย้ายถ่ายเทอย่างไรก็ได้และความคิดดังกล่าวก็จะช่วยอธิบายได้ว่าทำไมโปรแกรมการสอนอ่านที่เริ่มจากส่วนย่อยของภาษา เช่น ตัวอักษรและคำที่เป็นนามธรรม โดยอาศัยทฤษฎีที่ว่าทำให้เรียนได้ง่ายนั้นไม่เป็นความจริง ที่แท้ก็ทำให้การเรียนรู้การอ่านยากขึ้น การจัดลำดับเนื้อความที่เรายึดถือว่าจะทำให้อ่านง่ายเข้า กลับทำให้ภาษาหมดความหมายไป

เราเคยเรียนรู้ว่าสามัญสำนึกไม่ช่วยให้เข้าใจกระบวนการของการอ่านได้ สามัญสำนึกดังกล่าวคือความแม่นยำในการอ่าน มีความสำคัญและมีเหตุผล นอกจากนี้เรายังเชื่อว่าการระมัดระวังในการรับรู้ ยอมรับและพิจารณาตัวอักษรแต่ละตัวหรือคำแต่ละคำช่วยให้อ่านง่ายขึ้น ดังที่ครูชอบถามว่าเธอจะอ่านประโยคนี้อย่างไร ถ้าเธอไม่รู้คำทุกคำในประโยคนั้น สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่เป็นความเห็นตามสามัญสำนึกซึ่งมาจากการสังเกตความเป็นจริงอย่างผิวเผิน ไม่ได้ค้นพบความจริงทั้งหมด นับว่าเป็นวิธีเดียวกันกับที่พวกตาบอดคลำช้าง

ทฤษฎีของนักจิตภาษาศาสตร์บอกให้ เราทราบว่าจะคิดตามแบบสามัญสำนึกนั้น ไม่ถูกต้องและข้อมูลจากการวิจัยก็ยืนยันในทฤษฎีนี้ ผู้อ่านที่อ่านเก่งคือผู้ที่จับความหมายโดยใช้ตัวป้อนเข้า (Input) จากการมองเห็นน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็น ความรู้เกี่ยวกับภาษาของผู้อ่านจะช่วยให้เขาทำนายโครงสร้างไวยากรณ์และความหมายโดยอาศัยเพียงแต่สัมผัสตัวอย่างเอาตัวหนังสือเพื่อให้เข้าถึงความหมาย การทำเช่นนั้น เพราะ

เขามีความรู้ทางภาษาอยู่แล้ว จิตภาษาศาสตร์ช่วยให้เราเข้าใจเรื่องนี้ได้โดยการแสดงให้เห็นว่า ผู้อ่านไม่สามารถเข้าใจภาษาโดยอ่านตัวอักษรแต่ละตัว หรือคำแต่ละคำ ถ้าเขาทำเช่นนั้นก็จะเสียเวลามากถ้าหากมีคำที่จะอ่านต่อเนื่องกันไป จากข้อผิดพลาดของเด็กในการอ่าน จะช่วยให้เราเข้าใจเรื่องนี้ดีขึ้น ข้อผิดพลาดของเขาจะแสดงให้เห็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจโครงสร้างประโยคและความหมาย แม้ว่าจะเป็นเด็กชั้นประถม 1 หรือการอ่านเบื้องต้น ทั้งนี้ที่เด็กจับความจริงได้ว่าการอ่านกับภาษาเป็นเรื่องเดียวกันแล้ว การอ่านก็จะมีความหมายขึ้นมา

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 3

จงวินิจฉัยข้อความต่อไปนี้ว่าข้อใดถูกหรือผิด ถ้าถูกให้เขียน T ถ้าผิดให้เขียน F หน้าข้อความนั้น ๑

- 1. Goodman กล่าวว่าคนตาบอดไม่สามารถอ่านหนังสือได้
- 2. สิ่งที่นักวิจัยทางภาษาศาสตร์กำลังค้นหาคือความเป็นเอกภาพของการอ่าน
- 3. ข้อมูลจากการสังเกตพฤติกรรมภายนอกในการอ่านไม่อาจจะช่วยให้เราเข้าใจกระบวนการของการอ่านในใจได้
- 4. การอ่านกับภาษาไม่ใช่เรื่องเดียวกัน
- 5. ภาษาเป็นสื่อซึ่งคนนำมาใช้ในการสื่อสาร
- 6. การสอนอ่านที่ถูกต้องวิธีคือเริ่มจากส่วนย่อยของภาษา เช่น ตัวอักษรและคำพูด
- 7. ผู้อ่านที่อ่านเก่งจะใช้การมองเห็นเป็นตัวป้อนเข้า (input) เท่าที่จำเป็น
- 8. ความรู้ทางภาษาของผู้อ่านจะช่วยให้เราทำนายโครงสร้างประโยคได้
- 9. ในอดีต นักวิจัยการอ่านให้ความสำคัญต่อความรู้ทางภาษาของเด็กที่มีอยู่ก่อนเข้าโรงเรียน

4. กระบวนการของการอ่านตามแนวทฤษฎีจิตภาษาศาสตร์

ศาสตราจารย์ Goodman ได้กำหนดแบบการอ่านซึ่งอาศัยหลักการทางจิตภาษาศาสตร์ว่า การอ่านเป็นเกมการเดาทางจิตภาษาศาสตร์ (Reading is a psycholinguistic guessing game) เนื่องจากวิชาจิตภาษาศาสตร์ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษา ความคิดและกระบวนการอ่าน นักจิตภาษาศาสตร์จึงเชื่อว่า ถ้าผู้อ่านมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้แล้วจะสามารถทายหรือคาดคะเนคำที่อ่านจากหน้าหนังสือได้ตัวอย่างเช่น ในประโยคที่ไม่สมบูรณ์ต่อไปนี้ เราอาจจะคาดคะเนคำที่หายไปเป็นคำนาม " _____ ran down the street" (The man) เป็นต้น นักจิตภาษาศาสตร์มองเห็นการอ่านเป็นการทำความเข้าใจหน่วยของความหมาย ไม่ใช่การอ่านและแปลความหมายแบบคำต่อคำ

ตัวแบบการอ่านตามแนวจิตภาษาศาสตร์อธิบายว่าสายตาเคลื่อนที่ไปตามบรรทัดในหน้าหนังสือ และจับตัวชี้แนะเพียงเล็กน้อยที่ช่วยให้ผู้อ่าน "เดา" ตัวอักษรและคำพูด การเดาดังกล่าวนั้นขึ้นอยู่กับ 1) ความรู้ที่ผู้อ่านมีอยู่เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ และ 2) ความหมายของเนื้อเรื่อง เมื่อผู้อ่านเดาคำผิดพลาด สายตาจะย้อนกลับมาอ่านคำนั้นอีก โดยหวังว่าจะพบตัวชี้แนะอื่น ๆ ที่จะช่วยให้รับรู้คำเพิ่มขึ้น

ผู้อ่านที่อ่านคล่องแล้ว จะใช้ตัวชี้แนะไม่มากนักแต่จะช่วยให้เขาเดาคำได้ถูกต้องในครั้งแรก ตัวชี้แนะในการอ่านซึ่งผู้อ่านจะพบในหน้าหนังสือ ได้แก่

- 1) ตัวชี้แนะภายในคำ ได้แก่การวิเคราะห์โครงสร้างคำและคำที่พบเห็นจากที่ต่าง ๆ (sight words)
- 2) ตัวชี้แนะภายในภาษาหรือเนื้อเรื่อง ได้แก่ตัวชี้แนะทางไวยากรณ์ การซ้ำคำ คำการยะ (function words)
- 3) ตัวชี้แนะจากผู้อ่านเอง ได้แก่ผลการด้านแนวความคิดพื้นฐานทางประสบการณ์ และความสามารถในทางภาษา
- 4) ตัวชี้แนะจากภายนอก ได้แก่ความช่วยเหลือจากครูผู้สอน ภาพประกอบ แผนภูมิ และพจนานุกรม

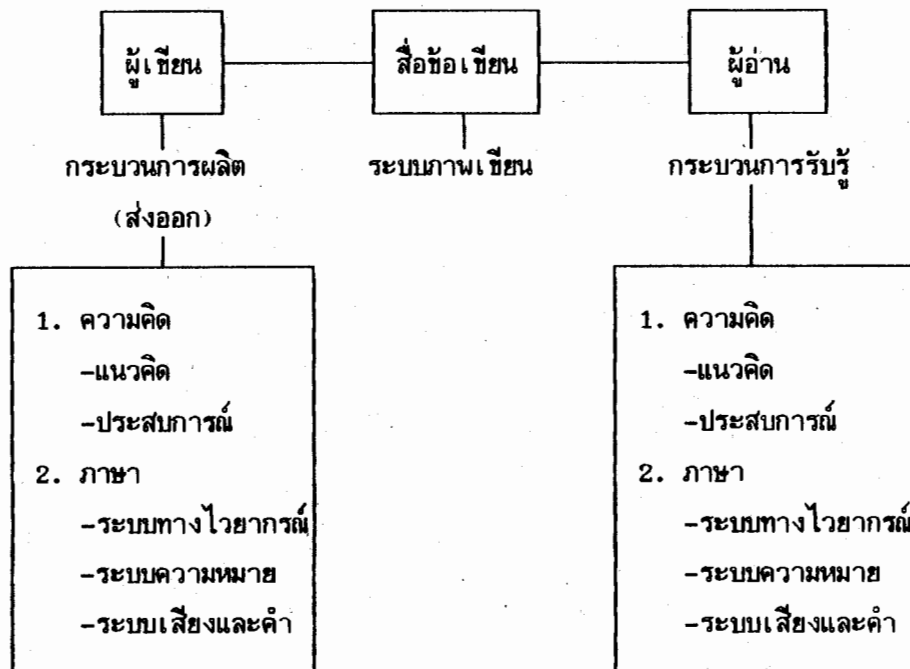
ศาสตราจารย์ Goodman ได้กำหนดคำศัพท์เฉพาะในเรื่องนี้ว่าเป็น ข้อผิดพลาด (Miscues) ในการอธิบายข้อผิดพลาดในการอ่านซึ่งจะได้อธิบายอย่างละเอียดในตอนต่อไป

ตัวแบบการอ่านตามแนวจิตภาษาศาสตร์ช่วยให้เกิดความเข้าใจในส่วนประกอบต่อไปนี้ ซึ่งจะมีประโยชน์ในการปรับปรุงการสอนอ่าน

- (1) การอ่านไม่ใช่กระบวนการที่ตายตัวหรือแน่นอนดังที่เราเข้าใจ
- (2) การอ่านเป็นกระบวนการที่มีความหมายเป็นศูนย์กลาง นักอ่านที่อ่านเก่งจะเดาเนื้อเรื่องโดยใช้สมองซึ่งช่วยให้เขาคาดคะเนความหมายได้ ผู้อ่านที่เริ่มเรียนควรได้รับการกระตุ้นให้อ่านเพื่อเข้าใจความหมายทั้งหมด มากกว่าการรับรู้ไปที่ละคำพูด
- (3) บริบทเป็นส่วนประกอบที่สำคัญสำหรับการอ่าน ผู้อ่านอาจจะไม่รู้จักความหมายของคำแต่ละคำจนกว่าเขาจะได้อ่านทั้งประโยคหรือทั้งย่อหน้า ตัวอย่างคำว่า run อาจหมายถึง run in a baseball game หรือ run in a stocking ขึ้นอยู่กับบริบทของข้อความที่อ่าน
- (4) ความชำนาญทางภาษาจะเพิ่มทักษะการอ่าน

Menosky (3) ได้แสดงให้เห็นว่ากระบวนการการอ่านเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ภายในของส่วนต่าง ๆ ดังนี้ (ดูภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ภายในกระบวนการการอ่าน)

ภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ภายในกระบวนการของการอ่าน

จากภาพในหน้า 15 ทั้งผู้อ่านและผู้เขียนต่างก็ใช้กระบวนการในการสื่อความหมายที่อาศัยเนื้อหาเดียวกัน กล่าวคือ 1) ความคิด ซึ่งอาศัยแนวคิด (concepts) และประสบการณ์ (experiences) และ 2) ภาษา ซึ่งได้แก่ ระบบทางไวยากรณ์ (syntactic system) ระบบทางความหมาย (semantic system) และระบบทางเสียงและรูปคำ (phonological system) จะต่างกันตรงที่ผู้เขียนใช้กระบวนการในการส่งออกหรือการผลิต (productive process) ส่วนผู้อ่านใช้กระบวนการในการรับรู้ (receptive process) เพื่อทำความเข้าใจสื่อข้อเขียน (written materials) ซึ่งอยู่ในรูปแบบภาพหรือตัวหนังสือ (graphic system) ดังนั้น ผู้อ่านและผู้เขียนจึงต้องสื่อสารทางไกลโดยผ่านตัวกลาง คือหนังสือหรือข้อเขียนนั่นเอง ผู้อ่านจะเข้าใจเรื่องราวที่ผู้เขียนได้ถ่ายทอดไว้ได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้อ่านในการใช้ระบบทำนายด้านไวยากรณ์และความหมายของผู้เขียน

นอกจากที่กล่าวมาแล้ว กลยุทธ์ของผู้อ่านที่ใช้ในกระบวนการอ่านตามแนวคิดของนักจิตภาษาศาสตร์ยังประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

1. การสุ่มตัวอย่าง (Sampling) หมายถึงการที่ผู้อ่านเลือกใช้ตัวชี้แนะจากข้อความที่เขาอ่าน และเลือกใช้ความรู้ทางภาษาของตนเพื่อค้นหาความหมายจากข้อความที่เขาอ่าน
2. การคาดคะเน (Predicting) หมายถึงการที่ผู้อ่านใช้ความรู้ทางด้านโครงสร้างภาษาเพื่อคาดคะเนชนิดของคำที่เขาจะพบต่อไปในข้อความนั้น ๆ
3. การทดสอบ (Testing) เมื่อผู้อ่านสุ่มตัวอย่างและคาดคะเนแล้วผู้อ่านจะทดสอบว่าสิ่งที่เขาคาดคะเนนั้นถูกต้องหรือไม่ โดยการทดสอบความหมายที่ได้จากสิ่งที่เขารับรู้กับความหมายของข้อความรอบข้าง (บริบท) ที่ปรากฏในสิ่งพิมพ์นั้น
4. การย้ำเพื่อความมั่นใจ (Confirming) ในที่นี้ผู้อ่านจะย้ำเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่เขาคาดคะเนนั้นให้ความหมายที่ถูกต้อง
5. การแก้ไขเมื่อจำเป็น (Correcting when necessary) กรณีนี้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้อ่านทดสอบหรือย้ำเพื่อความมั่นใจ แล้วรู้ว่าสิ่งที่ตนคาดคะเนนั้นให้ความหมายที่ผิด เขาก็จะย้อนกลับไปเลือกใช้ตัวชี้แนะหรือการคาดคะเนใหม่

กิจกรรมการเรียนรู้ที่ 4

จงเติมคำหรือข้อความในประโยคต่อไปนี้ให้ได้ใจความสมบูรณ์

1. ตัวชี้แนะในการอ่านภายในภาษา ได้แก่.....
2. ตัวชี้แนะในการอ่านจากตัวผู้อ่านเอง ได้แก่.....
3. การอ่านเป็นกระบวนการที่มี.....
4. บริบทในการอ่าน คือ.....
5. กระบวนการอ่านเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่าง ผู้เขียน.....และ.....
6. กระบวนการผลิตของผู้เขียน ได้แก่.....
7. กลยุทธ์ของผู้อ่านตามแนวคิดของนักจิตภาษาศาสตร์ ได้แก่ 1.
2. 3.
4. 5.

5. สรุป

- 5.1 วิชาจิตภาษาศาสตร์ (Psycholinguistics) เป็นสาขาวิชาแบบสหวิทยาการระหว่างจิตวิทยากับภาษาศาสตร์ เพื่อทำการศึกษาและวิเคราะห์พฤติกรรมทางภาษาของมนุษย์ เนื้อหาของจิตภาษาศาสตร์ประกอบด้วยความรู้ทางจิตวิทยาซึ่งเป็นการศึกษาพฤติกรรมโดยทั่วไปของมนุษย์และภาษาศาสตร์ซึ่งศึกษาภาษาในด้านเสียง ไวยากรณ์และความหมาย
- 5.2 ขอบข่ายของจิตภาษาศาสตร์ในปัจจุบันจะเน้นในด้านการเรียนรู้ภาษาโดยทั่วไป (Language acquisition) แต่ส่วนใหญ่จะศึกษาและติดตามการเรียนรู้ภาษาของเด็กทั้งในระยะสั้นและระยะยาว นอกจากนี้จิตภาษาศาสตร์จะทำการวิเคราะห์การใช้ภาษาในการสนทนาโต้ตอบ (Conversational analysis) และการสืบเนื่องของสารัตถะและหัวข้อเรื่องในการใช้ภาษาในระดับสูงกว่าประโยค (Discourse analysis)

- 5.3 ขบวนการของการอ่านตามแนวทฤษฎีจิตภาษาศาสตร์ จะมีความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษาและกระบวนการคิดของมนุษย์ นักจิตภาษาศาสตร์จะมองการอ่านในลักษณะที่ว่าภาษาและการอ่านเป็นเรื่องเดียวกัน ผู้อ่านก็คือผู้ใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายและการค้นหาและเข้าใจความหมายที่ผู้เขียนให้ไว้ และประการสุดท้าย ภาษาเป็นสื่อซึ่งคนนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ภาษาจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความหมาย
- 5.4 ตามแนวคิดของนักจิตภาษาศาสตร์ การอ่านเป็นกระบวนการของการค้นหาความหมายและถือเป็นเกมการเดาทางจิตภาษาศาสตร์ กล่าวคือผู้อ่านจะใช้ตัวชี้แนะต่าง ๆ ในด้านเสียงและคำพูดด้านโครงสร้างประโยค และด้านความหมายในการคาดคะเนคำพูดและเนื้อหาจากภาษาเขียน การอ่านจึงเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์ภายในระหว่างผู้เขียน สื่อข้อเขียนและผู้อ่าน โดยทั้งผู้อ่านและผู้เขียนอาศัยความคิดจากแนวคิดและประสบการณ์ของตนเองและระบบภาษาทั้งในด้านไวยากรณ์ ความหมาย เสียง และคำ มาใช้ในการติดต่อสื่อสารกัน กลยุทธ์ที่ผู้อ่านนำมาใช้ในการทำความเข้าใจข้อความที่อ่าน การคาดคะเนชนิดของโครงสร้างภาษาและรูปคำ การทดสอบผลการสมมติอย่าง และการย้ำเพื่อความมั่นใจ และการแก้ไขข้อผิดพลาดเมื่ออ่านผิด เป็นต้น

6. การประเมินผลท้ายบท

คำสั่ง จงเลือกคำตอบที่ถูกต้องของคำถามในแต่ละข้อต่อไปนี้

1. จิตภาษาศาสตร์เป็นวิชาว่าด้วยการศึกษาในด้านใด
 1. จิตวิทยา
 2. ภาษาศาสตร์
 3. พฤติกรรมการใช้ภาษาของมนุษย์
 4. ความผิดปกติในการเรียนรู้ภาษาของเด็ก
2. เนื้อหาด้านใดที่ไม่อยู่ในขอบข่ายของวิชาจิตภาษาศาสตร์
 1. การเรียนรู้ภาษาโดยทั่วไป
 2. การวิเคราะห์ภาษาพูดในการสนทนา
 3. การวิเคราะห์ข้อความในระดับที่สูงกว่าประโยค
 4. การศึกษาด้านประวัติความเป็นมาของภาษา
3. ข้อใดเป็นลักษณะของ Discourse ในการใช้ภาษาในการสนทนาโต้ตอบ
 1. ความกระชับ
 2. การสัมผัสด้วยตา (eye contact)
 3. หน่วยความคิด
 4. คำตอบ 1 และ 3 ถูก

4. การอ่านตามทัศนะของนักจิตภาษาศาสตร์คือการเล่นเกมนิด้านใด
 1. การออกเสียงสระ
 2. การสะกดตัว
 3. การค้นหาความหมาย
 4. การเขียนเสียงพูด
5. จากความเห็นของ Goodman การทำความเข้าใจการอ่านควรมีลักษณะอย่างไร
 1. มองในภาพรวม
 2. มองในส่วนย่อย
 3. เหมือนตาบอดคลำช้าง
 4. มองที่ปลายเหตุ
6. นักจิตภาษาศาสตร์จะมองการอ่านกับภาษาในลักษณะใด
 1. ภาษากับการอ่านแยกกันคนละส่วน
 2. ภาษาและการอ่านเป็นเรื่องเดียวกัน
 3. เป็นการเล่นเกมการทายตัวอักษร
 4. การอ่านจะสวนทางกับภาษา
7. ผู้อ่านส่วนมากใช้ภาษาเพื่ออะไร
 1. เป็นตัวป้อนเข้า (input)
 2. เป็นผลิตผล (output)
 3. สื่อความหมาย
 4. หาข้อมูลเบื้องต้น
8. ข้อใดเป็นตัวชี้แนะ (cues) จากภายนอกในการอ่าน
 1. คำการชะ
 2. ระบบไวยากรณ์
 3. ประสบการณ์
 4. ภาพประกอบ
9. ในกระบวนการของการอ่าน ผู้อ่านและผู้เขียนใช้ระบบการสื่อสารในลักษณะอย่างไร
 1. ปฏิสัมพันธ์
 2. แตกต่างกัน
 3. เหมือนกัน
 4. ระบบการเขียน
10. นักอ่านที่อ่านเก่ง จะใช้ตัวป้อนเข้า (input) ในด้านใดมากที่สุด
 1. ความรู้ทางภาษา
 2. สามัญสำนึก
 3. การใช้สายตา
 4. คำพูดแต่ละคำ

Endnotes

1. T.L. Harris and R.E. Hodges, ed., A Dictionary of Reading and Related Terms (Newark, Delaware : Inter. Reading Assn. 1981), 255

2. Kenneth S. Goodman, "What We Know about Reading." in Findings of Research in Miscue Analysis : Classroom Implications, ed. David Allen and Dorothy Watson (Urbana, Ill : NCTE, 1976), 57-70

3. Dorothy M. Menosky. "Modes and Materials." in Findings of Research in Miscue Analysis : Classroom Implications, ed. David Allen and Dorothy Watson (Urbana, Ill : NCTE, 1976), 102
